

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

Bakalářská práce

Černošice první poloviny dvacátého století
(stavební a kulturní rozkvět obce)

Autor: Michaela Šlesingerová

Vedoucí práce: Ing. Michaela Dvořáková

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně a pouze s použitím zdrojů uvedených v seznamu.

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Michaele Dvořákové za cenné rady
a metodické vedení mé práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Historický přehled do roku 1900	9
1.1 Černošice.....	9
1.2 Mokropsy	11
1.3 Vráž.....	14
2 Stavební rozkvět v první polovině dvacátého století	15
2.1 Historické okolnosti.....	15
2.2 Stavební rozkvět	17
2.2.1 Černošice	18
2.2.2 Mokropsy	19
2.2.3 Vráž.....	20
2.3 Zajímavé stavby a jejich historie	21
2.3.1 Škola.....	21
2.3.2 Pošta	23
2.3.3 Hotely, restaurace, lázně	24
2.3.4 Další stavby významných osobností a architektů.....	27
3 Kulturní život a spolková činnost	30
3.1 Nejstarší spolky Černošic a Mokropes	30
3.2 Sbor dobrovolných hasičů.....	31
3.3 Kulturní spolky a kulturní činnost.....	32
3.4 Sportovní spolky.....	34
3.4.1 Sokol	34
3.4.2 Dělnická tělocvičná jednota	35
3.4.3 Další sportovní kluby a spolky	35
3.5 Odbojové skupiny.....	37
3.5.1 Obrana národa.....	37
3.5.2 Zpravodajská brigáda	37
3.5.3 Hnutí za svobodu	38

4	Významné osobnosti	40
4.1	Františka Plamínková	40
4.2	Marie Fischerová-Kvěchová	42
4.3	Zdeněk Lhota.....	43
4.4	Jan Janský	44
4.5	Josef Bláha	45
5	Závěr.....	48
	Použité zdroje	49
	Anotace.....	53
	Summary	53

Úvod

Černošice jsou malé město za západním okrajem Prahy. V současné době mají okolo pěti a půl tisíce oficiálních obyvatel a jejich počet stále roste, přímo úměrně s rostoucí oblibou tohoto města na Berounce. Atraktivita Černošic souvisí, jak se tradičně uvádí, s poměrně snadnou dostupností hlavního města. Ta je realizována vlakovou dopravou. Otázkou však je, nakolik ještě v dnešní automobilové době hraje roli časté vlakové spojení, na jehož přesnost se však nelze, především v zimních měsících, spolehnout.

V této práci se chci zaměřit především na období, které ovlivnilo město, ve kterém žiji, rozhodně nejvíce. Srovnat ho můžeme snad jen s historií opravdu nedávno minulou, s počátkem století jednadvacátého. V dnešní době totiž prožívají Černošice rozkvět obdobného druhu jako na počátku století minulého, alespoň co se stavební stránky týká, kvantitativně jistě ještě větší, ne však o to kvalitnější. Proto se v této práci pokusím pohlédnout na historii první poloviny dvacátého století jinak než přes politické dějiny – prostřednictvím kulturního vývoje. Ten byl částečně umožněn rozsáhlou výstavbou, o kterou se zasloužili především Pražané snažící se o nastolení obdobné kulturní úrovně, na jakou byli v Praze zvyklí. Proto se zde uživilo mnoho hotelů, penzionů, ale i říčních lázní.

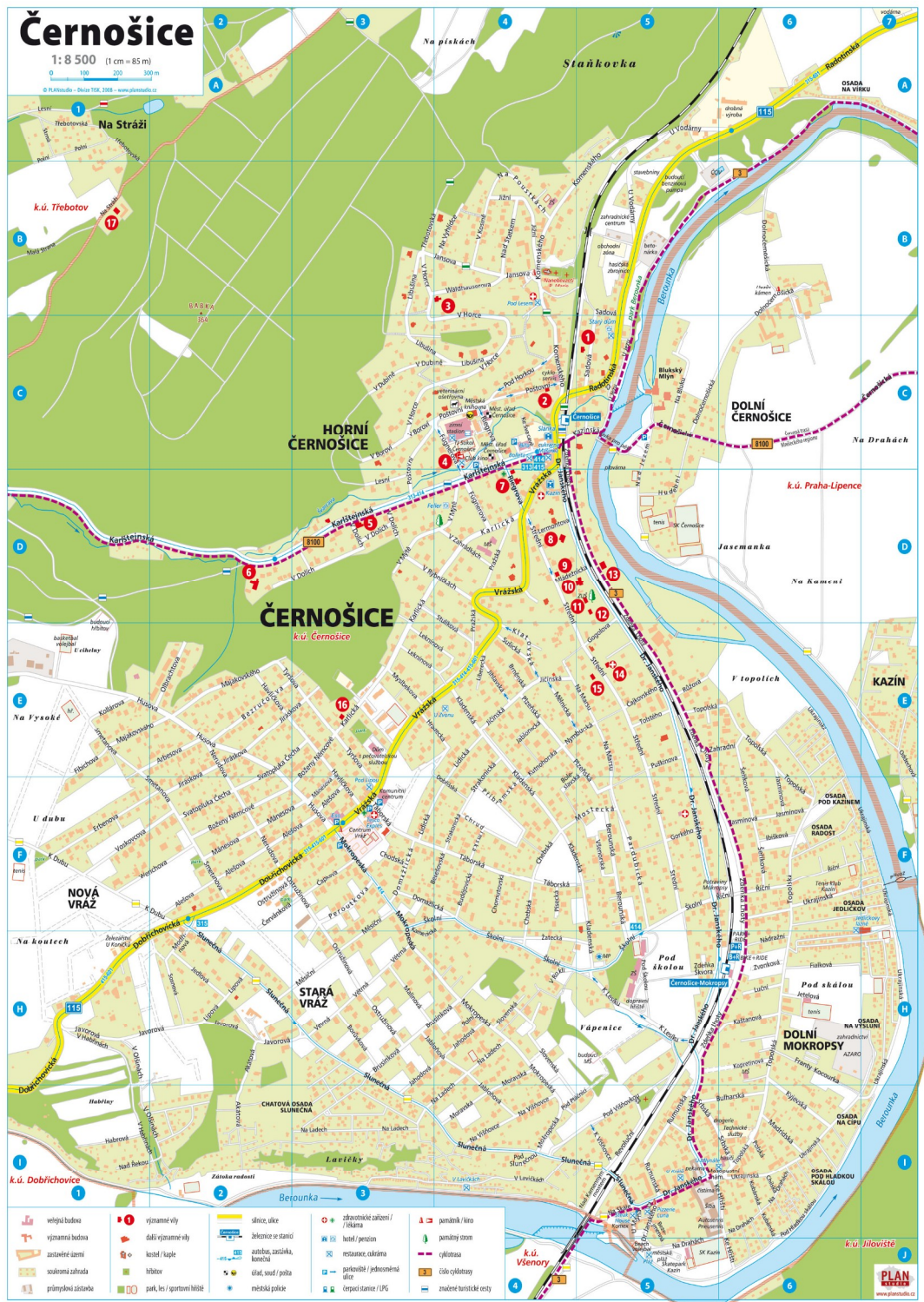
Na příštích stránkách se tedy dotknu významných staveb v Černošicích, z nichž některé jsou dokonce Národní kulturní památkou. Více místa však chci věnovat obyvatelům těchto vil. Často poměrně známým hercům, vědcům, politikům i osobnostem místního významu. Ti se zasloužili o rozkvět zdejší kultury, jenž byl však utlumen druhou světovou válkou. Za touto kulturní činností stály především nejružnější spolky a kluby – i těm bude patřit jedna kapitola práce. To vše doplním obrazovým doprovodem, bez kterého by některé kapitoly (především zaměřené na stavební rozkvět) téměř neměly smysl. Má práce by tak měla zahrnovat období přibližně do nástupu komunistické strany k moci. Po tomto politickém převratu sice stavební ruch v Černošicích neustal, soustředil se však především na výstavbu chatových osad a nádherné vilky čekalo většinou zestátnění.

Dnešní město Černošice se skládá ze tří historických částí: Horní Černošice, Dolní Mokropsy a Vráž. Dolní část Černošic se rozkládá za řekou Berouňkou a je s ostatními částmi spojena lávkou, dnes však oficiálně patří k pražské městské části Praha 5 – Lipence. Horní část Mokrops byla pak připojena k sousední obci Všenory, leží totiž také na opačné části řeky, avšak spojena je mostem železničním.

Výše zmíněné lokality byly spojeny až v roce 1950, nicméně dodnes je zde patrný jistý antagonismus především mezi Černošicemi a Mokropsy, které tak přišly o svou samostatnost (dlouhou dobu panovaly spory o název tohoto nového konglomerátu), Mokropsům zbyla nakonec pouze železniční zastávka, na níž však staví jen vybrané vlaky, což sousedským vztahům samozřejmě také neprospívá. Navíc správní centrum, které bylo kdysi důmyslně situováno přímo na rozhraní katastrů Černošic a Mokrops, bylo v devadesátých letech přemístěno do Černošic. Důvodem byla restituce objektu, kde bývalý Národní výbor sídlil.

Co se týče lokality Vráž doznává největšího rozkvětu právě v dnešní době. Zde vznikají největší satelitní oblasti. Dříve tu byla významná snad jen chatová osada Slunečná z dob normalizace. Z doby po roce 1900 má Vráž také svou vilkovou část, ne však tak velkou a ve své době oblíbenou jako lokality ležící u železniční trati.

Z důvodu tohoto rozdělení je nutné pojednat o každé části zvlášť.

1 Historický přehled do roku 1900

Předtím, než se začnu věnovat samotné historii minulého století v naší obci, je nutné uvést alespoň několik faktů týkajících se časů předchozích. Protože, jak už jsem uvedla, Černošice nebyly jednotné, ani jejich dějiny nebyly psány vždy stejně, i když se v některých etapách spojují.

1.1 Černošice

Historie Černošic začíná u pověsti o Kazině mohyle, o které Kosmas píše: „*Obyvatelé země na památku své paní velmi vysoko vztyčili mohylu, kterou jest až podnes viděti nad břehem řeky Mže při cestě, kudy se chodí do kraje bechyňského, přes horu, jež slove Oseka.*“¹ Místo Kaziny mohyly se mělo nacházet právě v Černošicích, nad řekou Berouňkou (dříve Mží), na vysoké skále, odkud je dobře vidět celé okolí a především všechny cesty. Toto místo se jeví jako opravdu vhodné pro hradiště nebo jakékoliv jiné sídlo. Nicméně bájný Kazín, pokud vůbec někde stál, pak to určitě nebylo v Černošicích.

Pokud v roce 999 nedaroval kníže Boleslav III. Černošice ostrovskému klášteru (což se sice tvrdí, ale nikdy to nebylo dokázáno), pak patřily od roku 1292 zbraslavskému klášteru, kterému je věnoval Václav II.² V jeho držení zůstaly až do roku 1785. Pak byly, obdobně jako Mokropsy, prodány v dražbě a jejich majitelé se střídali.

¹ KOSMAS: *Kronika česká*, Svoboda 1972, str. 15

² HÁK, JOSEF: *Potulky českým krajem – Český Meran – Černošice*, 193?, str. 2.

Centrem Černošic byl od 14. století kostelík Nanebevzetí Panny Marie. „Zajímavý kostelík černošický byl již na počátku čtrnáctého století farním a vystavěn původně slohem románským s chorem pravouhlejším, nyní jest valně přeměněn.“³ Farním byl tento kostel až do roku 1630, poté byl přifařen k Třebotovu.⁴ K jeho první přestavbě došlo v 18. století, ta kostel silně barokizovala, později v 19. století

Černošický kostel při mariánské pouti.

docházelo ještě k několika opravám. Přestože víme, že kostel byl původně postaven jako románský, není už dnes možné přesně určit jeho stavební styl. Vliv na to měly jistě právě opravy, které se snažily kostel historizovat, což vedlo k jeho dnešní podobě.

S kostelem souvisí i jiná černošická stavba – mlýn na Bluku. Zdejší mlynáři byli vždy jedni z nejbohatších občanů města, a proto to byli právě oni, kdo financoval opravy místního kostela.⁵ První zmínky o mlýnu v místech u dnešního jezu v Doních Černošicích jsou z šestnáctého století,⁶ ale váže se k nim už pověst z doby Karla IV. Toho měl blucký mlynář pohostit vždy, když projížděl okolo starého dubu na Vráži na Karlštejn. Zprávu, že panovník přijíždí měl mlynáři podle pověsti podávat havran sedávající na dubu.⁷

V době romantismu se staly právě Černošice velmi oblíbeným místem pro amatérské archeology a historiky, hledající zde bájně sídlo Libušiny sestry Kazi. Příliv těchto výletníků ještě zesílil po zavedení železniční vlečky. Tito průzkumníci pak došli k názoru, že skála nad Berouňkou je opravdu bájným Kazínem a na skálu umístili tabuli s nápisem Kazín (nedávno však byla odstraněna).

Zajímavou skutečností je, že Černošice nemají náměstí. Původní centrum bylo určitě před kostelem, kde bývala i požární nádrž, jak tomu je u vesnic obvyklé.

³ HANSL, FRANTIŠEK: *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899, str. 194.

⁴ tamtéž, str. 195.

⁵ <http://www.mestocernosice.cz/mesto-cernosice/historie-mesta/#kostel>

⁶ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Poslední mlynář na Bluku in Informační listy 2006/04*, str. 30.

⁷ tamtéž, str. 30.

Tato skutečnost je vidět i na pohledech z počátku 20.století. Zde jsou také umístěny domy s nejnižšími popisnými čísly, včetně čísla 1. Přesto však zřejmě nešlo o opravdové náměstí či náves. Obchody se totiž soustřeďovaly pod kopcem, později okolo železniční stanice. Právě tam vznikalo nové centrum. Zde však už nebylo místo pro zbudování náměstí. A ani dnešní obec Černošice žádné náměstí nemá.

Jak známo, devatenáctému století se také někdy říká století páry, využití parního stroje vedlo lidstvo záhy k jeho zužitkování ve formě parních lokomotiv, k jejichž provozu byly po celé devatenácté století budovány železnice. Některá města stavbu kolejí odmítla, Černošice a Mokropsy však mezi ně nepatřily, což bylo, jak budoucnost ukázala, jedním z nejlepších rozhodnutí v novodobé historii obcí, respektive obce.

Železnice totiž přinesla oběma obcím příliv návštěvníků i nových občanů z řad Pražanů toužících po čerstvém vzduchu, avšak ne po úplné odloučenosti od světa. Tito vilaři si hledali pro svou rekreaci místa doposud neobsazená německým obyvatelstvem (jako byly například lázně). Zároveň však nechtěli přijít o kontakt s hlavním městem.

V šedesátých a sedmdesátých letech devatenáctého století ještě neexistovaly zastávky v Černošicích ani v Mokropsech. O nedělích a svátcích byly však vypravovány speciální „zábavní vlaky“, které zastavovaly i u osad Černošice a Všenory. Protože zde neexistovaly výdejny jízdenek (v Černošicích zřízena až v roce 1883), lístky měl právo prodávat nájemce hotelu Slánka.⁸

1.2 Mokropsy

O původu jména Mokropsy existuje několik pověstí či hypotéz. Ta romantičtější říká, že když tímto krajem projížděl Karel IV., psi se mu v místních močálovitých loukách vždy zmáčeli – tedy „mokří psi“. Poněkud vědecktější teze mluví o zdejších obyvatelích, kteří byli nuceni nahánět králi zvěř, pochopitelně se také promáčeli. Hanlivě se těmto lidem říkalo „psi“.⁹ Jisté tedy je, že název

⁸ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 56.

⁹ http://www.mestocernosice.cz/mesto-cernosice/historie-mesta/#dolni_mokropsy

Mokropsy pochází od přídavného jména „*mokropesský*“, jež náleželo k posměšnému výrazu (*ves*) u mokrých psů anebo (*ves*) s mokrymi psy.“¹⁰

Jistější než původ názvu obce je první zmínka o ní. Jedná se o rok 1088,¹¹ kdy byly Mokropsy darovány králem Vratislavem kanovníkům vyšehradským (vyšehradský klášter byl právě založen a potřeboval určitý majetek).¹² Až do roku 1785 byly nejdůležitějšími stavbami v Mokropsech jistě kostel sv. Václava (v horní části, tedy pro obyvatele Dolních Mokropes v době rozvodnění Berounky hůře přístupný) a statek zvaný Stará familie.

Familie vznikla pravděpodobně ze staré tvrze¹³ nebo přestavbou dvora,¹⁴ mniši zde spravovali i pole na Vráži a ovčín, ve sklepech bylo uloženo víno.¹⁵ V jeho majetku byly i údajně nejstarší stavby v Mokropsech – mlýn a pivovar. Kdy přesně familie vznikla není jasné, prý byla ale oblíbeným místem zbraslavského opata Tomáše Budecia, datum vzniku se tedy klade před rok 1730.¹⁶ Sloužila nemocným a starým mnichů ze Zbraslavi jako zotavovna, respektive místo pro dožití. Familie zanikla v roce 1785, kdy byly Josefem II. zrušeny mnohé kláštery (i zbraslavský). Její majetek byl přednostně prodán zdejším poddaným.¹⁷

Původní brána Staré familie.

I Mokropsy měly samozřejmě svůj kostel. Nacházel se, a dodneška nachází, na území Horních Mokropes, tedy dnes ve Všenorech. Je to kostel svatého Václava, podobně jako černošický kostel Nanebevzetí Panny Marie, postaven původně v románském slohu, později barokně přestavěn. V roce 1850 se v jeho věži našly plány. Údajně šlo o úplné plány gotického zbraslavského kostela.¹⁸ Vzhledem

¹⁰ PROFOUS, ANTONÍN: *Místní jména v Čechách III. díl*, Praha 1951, str. 128.

¹¹ HANSL, FRANTIŠEK: *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899, str. 303.

¹² NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 19

¹³ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Dolní Mokropsy – pokračování*, in *Informační listy 2008/06*, str. 62

¹⁴ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 94

¹⁵ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Dolní Mokropsy – pokračování*, in *Informační listy 2008/06*, str.62

¹⁶ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 94

¹⁷ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Dolní Mokropsy – pokračování*, in *Informační listy 2008/06*, str.62

¹⁸ <http://www.vsenory.cz/io.php>

k tomu, že Mokropsy byly v majetku zbraslavského kláštera od roku 1638,¹⁹ je možné, že by zde byly plány uloženy, není to však prokázané.

V šedesátých letech 19. století se vývoj obce razantně změnil důsledkem zavedení železnice. Dostatečně o tom svědčí prudký nárůst počtu obyvatel zaznamenaný na přelomu 19. a 20. století: roku 1890 měly Mokropsy 57 domů (382 obyvatel),²⁰ v roce 1909 98 domů²¹ a v roce 1914 už 130 domů.²² Železnice zároveň umožnila lepší kontakty mezi rozdělenou obcí Mokropsy (Horní a Dolní), přejezd přes řeku zajišťoval od čtrnáctého století přívoz, který byl nyní doplněn o nový železniční most. Přívoz patřil do majetku rodiny, tedy zbraslavských cisterciáků, kteří ho v 18. století prodali soukromému majiteli.²³ Ten a jeho potomci měli povinnost provozovat přívoz bezplatně.

Dne 14. července 1862 byla slavnostně otevřena jednokolejná trať z Prahy do Plzně, tato trať byla zatím soukromým majetkem České západní dráhy.²⁴ Se stavbou kolejí souvisela i nutnost přemostit řeku Berouнку v Dolních Mokropsech.

Nový most musel být během své historie několikrát rekonstruován a opravován v důsledku podemletých pilířů nebo při rozšiřování jednokolejné trati na dvoukolejnou. V souvislosti se stavebními pracemi se uvažovalo i o jeho částečné přeměně v most silniční, k čemuž však nikdy nedošlo, ale byla zde zřízena alespoň lávka pro pěší. Nejhorším

Železniční most přes Berouнку.

obdobím však pro most nebyly povodně, ale konec druhé světové války. V této době se podařilo, údajně partyzánům skrývajícím se v brdských lesích, vyhodit most do povětří.

Před železničním mostem bylo příležitostně v provozu obratiště, které fungovalo jako konečná zastávka v případě, že most byl mimo provoz (poprvé se

¹⁹ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 26

²⁰ HANSL, FRANTIŠEK: *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899, str. 601.

²¹ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 30.

²² KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes – pokračování třetí* in Informační listy 2008/10, str. 40.

²³ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 65.

²⁴ tamtéž, str. 53.

tak stalo už v roce 1872, potom např. v letech 1907, 1908, kdy byl most přebudováván na dvoukolejný). Zastávka i obratiště byly však po ukončení provozu vždy zrušeny a Mokropeští se tak domáhali alespoň přejmenování nově vzniklé zastávky Černošice na Dolní Mokropsy - Černošice, tyto snahy však nebyly uspokojeny, a tak se nakonec Mokropsy dočkaly své vlastní zastávky, otevřené s velkou slávou, až v roce 1933.

1.3 Vráž

Název obce Vráž se zřejmě pojí buď se staroslovanským výrazem vrah (nepřítel) nebo vražiti (čarovati). Je zajímavé, že Vráží se u nás vyskytuje několik a vždy se jedná o místa na levém toku řeky spojená s jakousi negativní energií. Pověsti o tajemnosti se pojí i s naší Vráží: „... *když se mokropeský hospodář zdržel na poli a začalo se stmívat, bál se dnešní Slunečnou ulicí* (viz mapka v příloze, pozn. aut.) *vracet domů. Prý se zde i koně plašili. Jediný, kdo neměl strach, byl pantáta Járek, hospodář z největší usedlosti na Staré Vráži, který padl na bojišti první světové války.*“²⁵

Tzv. Stará Vráž patřila k Dolním Mokropsům, byl zde pouze ovčín a 4 chalupy.²⁶ Historie Nové Vráže se začala psát roku 1925, kdy pozemky zdědil statkář Vošahlík, a protože na nich ležel velký dluh, byl nucen k jejich parcelaci.

Přestože v roce 1950 došlo ke sloučení všech tří obcí do jedné, zachovaly si všechny části svůj vlastní ráz a např. Černošice i Mokropsy mají vlastní fotbalové kluby a školy se vyskytují také v obou částech (i když formálně spadají obě pod ZŠ Mokropsy). Na názvu nově vznikající obce se nemohli její zástupci dlouho dohodnout. Nakonec však rozhodla schůze, na kterou se dostavila většina „Černošičáků“ a město rozkládající se především na území Mokropes dostalo jméno Černošice. Kompromisem bylo alespoň umístění Národního výboru přesně doprostřed mezi katastrální území obou částí.

²⁵ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Byla Vráž místem, kde se provozovalo čarodějnictví?* in Informační listy 2007/10, str. 40.

²⁶ VESELÝ, ADOLF: *Stráň na Staré Vráži*, Praha 193?, str. 23.

2 Stavební rozkvět v první polovině dvacátého století

2.1 Historické okolnosti

Dvacáté století přináší do všech tří dnešních černošických částí (Černošic, Mokropes i Vráže) nový trend – původní výletníci si zde začali stavět domy na léto a usazovali se zde (alespoň na půl roku). To se děje především zásluhou železnice. „...dvacet pět vlaků do Prahy a tolikrát zpět, než pán odbyde odpolední siestu, může být panička už doma z Prahy.“²⁷ Tak vypadala situace ve třicátých letech, kdy byla zřízena i samostatná zastávka Černošice – Mokropsy. Nově příchozí si stavěli celé vilové čtvrti. Ty vznikaly na zcela nových místech a propojily tak Černošice a Mokropsy.

Nového rozkvětu se dočkala i Vráž, která byla po celé 19. století pouze samotou. Je to poměrně nečekané, protože Vráž, formálně stále náležející k Mokropsům, nebyla přístupná vlakem. Z nejbližší zastávky museli vrážští obyvatelé absolvovat ještě přibližně dvoukilometrovou cestu do kopce. I přesto však parcelací zadlužených pozemků vznikla část Nová Vráž. Historie Nové Vráže se začala psát roku 1925. V roce 1945 měla tak Vráž už 305 domů²⁸ (podrobněji se stavebnímu rozkvětu v oblasti Vráže budu věnovat v příští kapitole). I v dnešní době je právě lokalita Vráž tou nejdynamičtěji se rozvíjející z celých Černošic. Na bývalých mokřinách rostou moderní vilky, obdobně jako za první republiky, jen do kulturního života se jejich obyvatelé už příliš nezačleňují.

Celkem poklidné období rozrůstání obce za první republiky, kdy zde vznikla škola i nové penziony a jiné stavby, narušila druhá světová válka. Už na jejím počátku narukovalo mnoho dobrovolníků do zálohy, ale po podepsání Mnichovské dohody se zase vrátili. Z obce Smiřice u Mostu bylo do rodin v Horních

²⁷ HÁK, JOSEF: *Potulky českým krajem – Český Meran – Černošice*, 193?, str. 4.

²⁸ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Vráže II in Informační listy 2007/11*, str. 41.

Černošicích přivezeno několik dětí, později dorazili i další tamější obyvatelé. Sokol pro ně uspořádal sbírku šatstva, která „*měla velký úspěch*“²⁹

Nejvíce sledovaným místem v průběhu války byla pochopitelně železniční trať. V období německé okupace byla trať i most pečlivě hlídány, zřejmě proto, že vedla do strategicky důležité Plzně (zde sídlily Škodovy závody). Na přelomu let 1939 a 1940 prý „*jezdily ráno vlaky tak nepravidelně, že lidé přicházeli denně do práce pozdě.*“³⁰ Důležitosti trati si povšimli i na druhé straně fronty, a tak se zde objevili v roce 1945 angličtí hloubkoví letci, zvaní „*hloubkaři*“ nebo „*kotláři*“. Ti se snažili odstřelovat lokomotivy (mířili především na jejich kotle, proto kotláři), někdy bylo rozstříleno i sedmnáct lokomotiv denně.³¹ Přesto, že se letadla vždy snažila dát o svém útoku včas vědět, aby mohli cestující z vlaku utéct a zalehnout v okolních polích, víme i o jednom neštěstí, kdy byly „*zraněny tři děti a jeden muž, Pražák,*“³² jdoucí po silnici okolo trati. V závěru války pak byl ještě, jak už jsem uvedla, vyhozen do vzduchu most, vlaky tak opět jezdily pouze do Mokropes.

Velmi dobře je zdokumentován především rok 1945 v naší obci. Ihned na počátku byl vytvořen tajný revoluční národní výbor a také ilegální skupina Zpravodajská brigáda a jiné odbojové skupiny, o kterých bude ještě řeč. V květnu se pak začali do obce stahovat partyzáni z okolních lesů a místní zde postavili i barikády, k žádným bojům však nedošlo. Ty se odehrávaly blíže u Prahy – v Radotíně a na Zbraslavi. Tam se tedy odebrali všichni, kdo chtěli do bojů zasáhnout včetně skupiny Vlasovců, které zdejší občané radostně vítali, protože „*v nich viděli zatím nejbližší ochranu.*“³³ Demarkační linie sice probíhala poměrně daleko od naší obce (Rokycany), přesto se však i zde ukázali dva američtí vojáci s poruchou na autě.³⁴

Po roce 1945 se život v Černošicích i Mokropsech vrátil do starých kolejí. Došlo na stavbu památníku padlým. Ani naše obce neminulo komunistické nadšení, možná bylo ještě zesílené právě mnoha honosnými vilami a jejich zámožnými obyvateli, na kterých si lidé každý den uvědomovali rozdíl mezi „*boháči*“

²⁹ JIRKOVSKÝ, ANTONÍN: *Kronika obce Horních Černošic (z období let 1935 – 1945/6)*, str. 6.

³⁰ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 59.

³¹ tamtéž, str. 60.

³² tamtéž, str. 60.

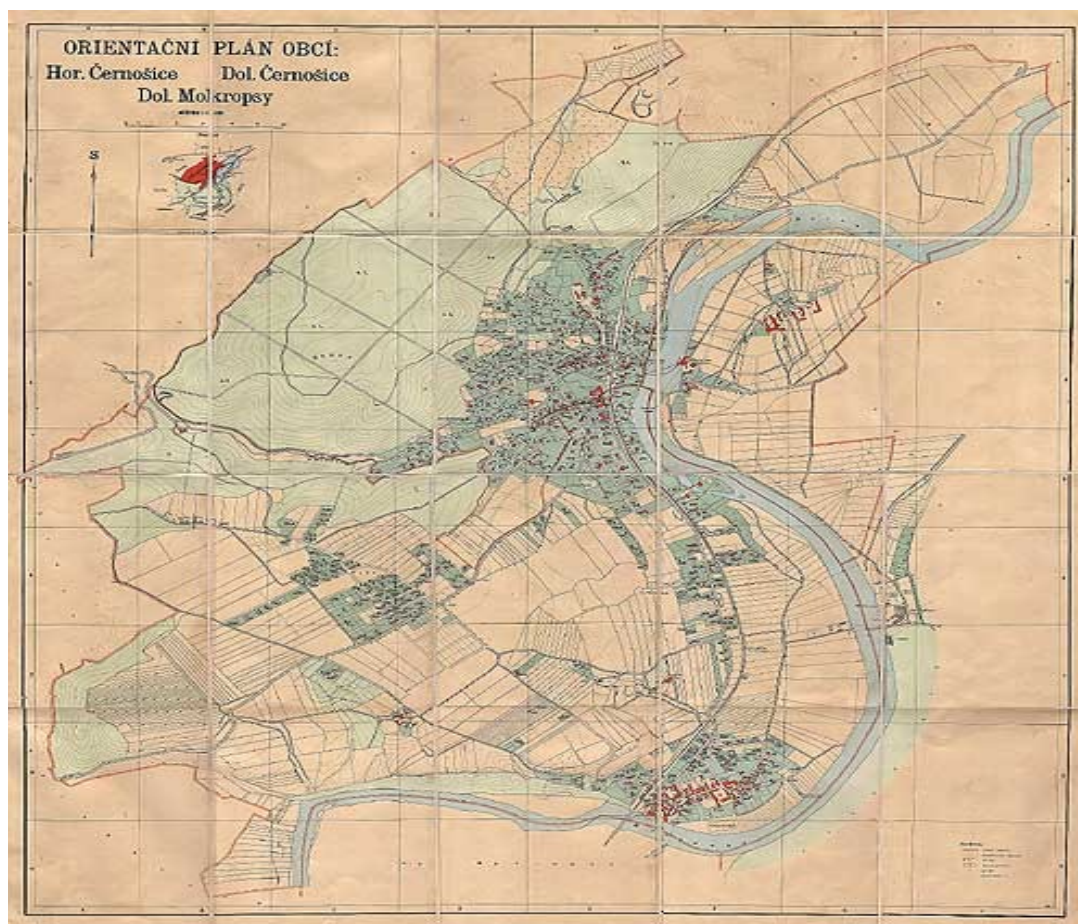
³³ JIRKOVSKÝ, ANTONÍN: *Kronika obce Horních Černošic (z období let 1935 – 1945/6)*, str. 15.

³⁴ tamtéž, str. 15.

a průměrnými občany“. Mnoho vil tak později čekalo zestátnění a transformace na veřejně prospěšné objekty (Národní výbor, mateřská škola...)

2.2 *Stavební rozkvět*

Jak už jsem uvedla, nárůst turistického ruchu zaznamenaly všechny obce po propojení železnicí v šedesátých letech 19.století. Městečka a vesnice za okrajem Prahy se staly vyhledávanými cíli rekreací a výletů. Odtud už byl jen krok ke snaze Pražanů zřídit si zde i svoje letní domy, kam by se pak mohli na delší dobu vracet. V těchto vilkách bydlel po většinu roku pouze správce nebo zahradník, majitelé dorazili většinou na letní sezónu. V první polovině 20.století byly Černošice i Mokropsy prestižní adresou, kde si své vilky postavily i mnohé známé osobnosti pražského kulturního života. Pražská smetánka si v této době hledala nová místa pro letoviska, která by nebyla obsazena německým obyvatelstvem, jako tomu bylo u lázeňských měst.³⁵

Plán Černošic, Mokrops a Vráže, 1933.

HOVORNÝ, EMIL. Dům v Mokropsy 1880-1900, str. 30.

2.2.1 Černošice

Každá dnešní černošická část měla jedno území, kde se stavělo nejvíce. Byla to především cesta podél trati spojující Černošice a Mokropsy, v Černošicích pak lokalita Na Horce a Vráž se vůbec stala částí, která počala svou existenci se stavební rozkvětem ve dvacátých letech.

K oblibě Černošic přispělo především otevření železniční zastávky. „Osada se zajímavým kostelíčkem je pro vábnou polohu letním sídlem Pražanů, kteří tam pěkné villy postavili.“³⁶ Původní centrum Černošic bylo tedy okolo kostela, ten stojí na mírném kopečku. Zde se tedy začala černošická výstavba.

Černošická zastávka ve 30. letech.

„...krásné lesy půlkruhem na severozápadě obklopují Černošice, poskytující jejich obyvatelům čarokrásné procházky a hojnost sílicího vonného ozónu. Pro tuto okolnost a pro jejich nádhernou polohu a jiné podmínky velmi příznivé staly se Černošice oblíbeným letoviskem Pražáků, jejichž krásné vily jsou tu jako drahokamy na zlatém prstenci přírody rozsety dole po dráze zejména „na Horce“, skýtají svým nájemníkům čarokrásnou vyhlídku, božské ticho a celé záplavy slunečního jasu.“³⁷

První fáze výstavby tak začala kolem původního centra – kostela. Zde vznikla i pošta a škola. Jiná část výstavby se rozvinula okolo trati a dala vzniknout novému centru, které neleželo na kopci a bylo tak přístupnější. Blízkost železniční zastávky vyvážila to, že zdejší domy neměly zdaleka tak krásný výhled jako domy v lokalitě Na Horce. V těchto místech existovaly i tři hotely – Kulhavý (dnes Kazín), Slánka a Monopol, o kterých bude ještě řeč.

³⁶ HANSL, FRANTIŠEK: *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899, str. 192.

³⁷ HÁK, JOSEF: *Potulky českým krajem – Český Meran – Černošice*, 193?, str. 3.

2.2.2 Mokropsy

Původním centrem Mokropes bylo náměstíčko dnes zvané Masopustní. Okolo bylo pouze pár ulic a později i hotel a restaurace Libuše. Hlavní cesta spojovala pak toto náměstí se Starou familií a Vráží, která k ní patřila. Podél této cesty byla postavena kaplička a také hospoda U Králů.

Nová zástavba se opět soustředila v blízkosti trati, přestože zastávka v Mokropsech byla otevřena až v roce 1933. Vznikaly nové ulice. Větší problém než v Černošicích dělaly v Mokropsech povodně. Hladina Berounky je zde totiž téměř shodná s břehem, a tak bylo nutno počítat minimálně se zaplavením sklepů každé jaro. Proto zůstal pruh bezprostředně okolo řeky nezastavěn, to změnila až

Otevření mokropeské vlakové zastávky.

chatová výstavba ve druhé polovině 20.století. Zcela novou lokalitou byla ulice pojmenovaná Na Marsu, vzniklá před začátkem druhé světové války. Jméno Na Marsu dostala údajně proto, že za zvláštní konjunkce Marsu lidé nakupovali pozemky více než obvykle. Mezi lety 1937 a 1939 tak došlo k nárůstu o 40 popisných čísel.³⁸

Z rozsáhlé výstavby profitovali i původní obyvatelé Mokropes. Zřídili si zde celkem šest cihelen a několik pískoven.³⁹ Pískovny fungovaly vždy pouze do vytěžení písku, což se provádělo především z řeky. Ve dvacátých a třicátých letech pak došlo i k elektrifikaci obce a k položení vodovodního potrubí. Elektrárna byla vybudována z mlýna, jehož vlastníkem byl pan Kadečka. Kvůli nestálé hladině řeky však nebylo na elektrický proud spolehnutí, což dalo vzniknout vtipnému popěvku: „*Kadečkova elektrika ve dne svítí v noci bliká. Montér leze po žebříku, postrkuje elektriku. Kadečka mu pomáhá, postrkují oba dva.*“⁴⁰ I přes tyto problémy byla elektrárna v provozu až do roku 1963.

³⁸ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 34.

³⁹ *tamtéž*, str. 34.

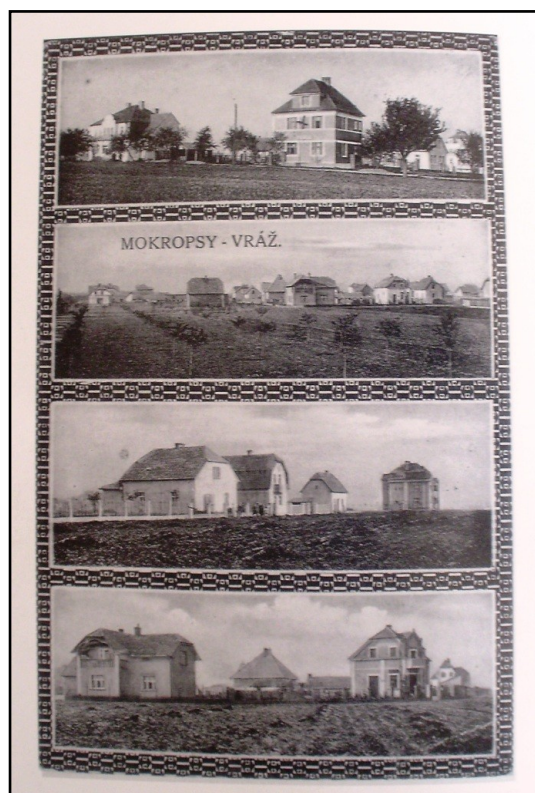
⁴⁰ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes – V* in Informační listy 2009/08, str. 36.

Dvacátá a třicátá léta byla vůbec obdobím největšího rozvoje Mokropes. V této době byla postavena i škola (předtím musely děti docházet do školy v Horních Mokropsech) a začalo fungovat kino, pošta i sokolovna.

2.2.3 Vráž

Jak už bylo řečeno historie tzv. Nové Vráže přímo souvisí s její parcelací ve dvacátých letech. Do té doby platila charakteristika území: „...skupina čtyř domovních čísel je to, chalupy se stodolami a stájemi, a vše to, k sobě nahloučeno mezi lesnatou strání a poli, vypadá jako rozlehlejší statek.“⁴¹ Pozemky na Nové Vráži zdědil v roce 1925 pan Vošahlík, musel je však kvůli velkým dluhům prodat, a tak vznikla nová vilková zástavba.

Nebyla tak honosná jako ta vedoucí okolo trati. Vráž totiž leží na kopci nad Černošicemi i Mokropsy, z obou železničních zastávek je to sem asi dva kilometry stále do kopce. Nové zdejší domy byly často projektovány místními architekty – např. architekt Borecký navrhl v roce 1928 stavbu svou ulic najednou.⁴² I zde fungovaly hned tři cihelny. Elektrifikace proběhla ve třicátých letech a elektřina nebyla vedena z mokropeského Kadečkova mlýna, ale z Černošic proudem Středočeského svazu elektráren. Navíc

zde byl postaven i transformátor, Vráž tak **Nové vily na Vráži na dobové pohlednici.** neměla problém s nestálostí elektrického proudu jako Mokropsy.⁴³

O rozrůstání Vráže svědčí i to, že před druhou světovou válkou zde fungovaly dva hostince, tři koloniály, dva konsumy, tři autodopravci a dvě

⁴¹ VESELÝ, ADOLF: *Stráň na Staré Vráži*, Praha 193?, str. 23.

⁴² KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Vráže II in Informační listy 2007/11*, str. 40.

⁴³ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 32.

cihelny.⁴⁴ V průběhu války byly pak některé vrážské vily zabráný pro německé dívky a těhotné ženy, které se tady prý nechovaly právě ohleduplně. V roce 1945 měla Vráž už 305 domů.⁴⁵

2.3 Zajímavé stavby a jejich historie

2.3.1 Škola

V 18. a 19. století na území dnešních Černošic škola nebyla. Děti z Černošic chodily do škol v Radotíně a Lipanech, děti z Dolních Mokropes se musely přepravovat přívozem do školy v Horních Mokropsech, která byla založena už v 17. století.⁴⁶ I když byl postaven železniční most přes Berounku do Horních Mokropes, nebyla na něm umístěna lávka pro pěší a přívoz tak byl stále jedinou cestou do školy (železniční doprava nepřicházela v úvahu, protože, jak už jsem uvedla, neexistovaly ještě zastávky, vlaky v Mokropsech zastavovaly jen o víkendech).

Černošice se vlastní školy dočkaly už v roce 1901, kdy škola v Radotíně požadovala příspěvky od Černošických na přestavbu. Černošičtí se tak rozhodli, že tyto peníze vloží raději do školy na svém území. Zdejší krejčí Šůra dal městu k tomuto účelu k dispozici domek (v ulici Komenského), kde vznikla dvoutřídní obecná škola.⁴⁷

V Mokropsech to však tak jednoduché nebylo. Místní se také pokoušeli o zřízení vlastní školy po vzoru Černošic už na počátku 20. století. V té době se obyvatelé vilové zástavby u Horních Černošic, patřící však pod školu mokropeskou, tzv. odškolili - začali děti posílat do černošické školy. Mokropsy proti tomu protestovali dokonce až u soudu ve Vídni, ale neuspěli. Navíc se potýkaly s nedostatkem peněz na výstavbu školy. To se změnilo až v roce 1926, kdy zemřel místní obyvatel letec Zdenko Lhota a v jeho závěti byl zřízen fond na výstavbu školy, kam bylo Lhotovou rodinou vloženo 50 000 Kč.⁴⁸

⁴⁴ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Vráže II in Informační listy 2007/11*, str. 40.

⁴⁵ tamtéž, str. 41.

⁴⁶ HANSL, FRANTIŠEK: *Smíchovsko a Zbraslavsko*, Praha 1899, str. 582.

⁴⁷ MATRATAJOVÁ-VEJMELKOVÁ LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str. 8.

⁴⁸ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 81.

Ve dvacátých letech už začínala být situace kritická. Vzrostl počet domů o 240⁴⁹ a i vilaři se domáhali lepší dostupnosti školy, kam jejich děti chodily přes léto (v zimě navštěvovaly pražské školy).

Byla tedy vypsána veřejná soutěž na projekt nové školy, která měla vzniknout na jednom z mála ještě nerozparcelovaných míst nad tratí. První vítězný projekt byl však z důvodu vysokých nákladů nerealizovatelný, a tak nakonec zvítězil vilař Rudolf Jonáš z Prahy,⁵⁰ stavba byla zadána pražským firmám, proti čemuž místní protestovali, hlavní byl však finanční argument – pražské firmy byly levnější než místní.

Ke kolaudaci došlo konečně 23.10. 1930.⁵¹ Ve škole, pojmenované po T.G. Masarykovi, sídlil i obecní úřad. Architektonické řešení školy není nijak zvláštní, je to účelová budova. Uvnitř na první pohled zaujme masivní schodiště, jinak však žádnou zvláštností nevyniká.

Brzy došlo k přístavbě a ke škole byla připojena i mateřská škola. V roce 1941 se přistavovalo znovu, nedlouho poté se však již vyučování rozdělilo na české a německé – dopoledne se učily německé děti a odpoledne české. Ale už v prosinci 1941 byla škola zabrána Němci⁵² a děti se přesunuly do školy černošické. Zdejší prostory však nestačily (ve

Slavnostní otevření mokropeské školy.

Mokropeská škola i s přístavbami.

Původní budova mokropeské školy.

⁴⁹ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 81.

⁵⁰ *tamtéž*, str. 81.

⁵¹ KRÍŽOVÁ MILENA: *Pohled do historie výstavby černošických škol in Informační listy 2006/09*, str. 26.

⁵² NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 83.

vyučování se musely mokropeská a černošická škola střídat), a tak se vyučování přesunulo do černošických i mokropeských hostinců. Na konci války navíc, jak vzpomíná pamětnice paní Kamarytová, bylo vyučování často narušováno nálety směřujícími na nedalekou železniční trať. Někdy se neučilo vůbec a děti si chodily do výčepů pouze jednou za týden pro domácí úkoly.

Po skončení války byla mokropeská škola („zařízená – lépe řečeno zřízená po Němcích“⁵³) dána k dispozici místnímu Národnímu výboru a později musel být interiér důkladně opraven. Od školního roku 1945/1946 už probíhalo vyučování bez přerušení. V této době chodilo do hlavní školy 169 žáků, do obecné školy 178 žáků a v mateřské škole bylo 28 dětí.⁵⁴

2.3.2 Pošta

Až do roku 1903 byly Černošice obsluhovány poštou z Radotína.⁵⁵ V tomto roce byla však nedaleko trati zřízena alespoň poštovna, protože pošta by se zde nevyplatila. Poštovní sice mohl přijímat dopisy, ale nemohl znehodnocovat známky, poštovní zásilky se tak stále vozily do Radotína. Později se vyplatilo právě umístění poštovny blízko vlakové zastávky a dopisy tak mohly být do Radotína dopravovány po železnici.

Už o čtyři roky později, v roce 1907, si nárůst počtu obyvatel vynutil přeměnění poštovny na

Budova pošty z východní strany.

⁵³ JIRKOVSKÝ ANTONÍN: *Kronika obce Horních Černošic (z období let 1935 – 1945/6)*, str. 15.

⁵⁴ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 85.

⁵⁵ KRÍŽOVÁ MILENA: *Významné události města: Sto let od založení poštovního úřadu in Informační listy 2007/08*, str. 54.

regulární poštu.⁵⁶ Vlastní budovy se však pošta dočkala až ve třicátých letech. Byla projektována „stavitelem, architektem a malířem z Dolních Mokropes“⁵⁷ Jaroslavem Fröhlichem, žákem Jana Kotěry, který pro něj také navrhl dům v Černošicích, kde se Fröhlich v roce 1940 natrvalo usadil. Budova pošty je navržena ve funkcionalistickém stylu jako patrová stavba. Na budově zaujme především nálevkovitě se rozšiřující ostění vstupního portálu s dvoukřídlými dveřmi, na kterých se dodnes zachovaly původní kliky.⁵⁸

V nové budově pošty byla v roce 1938 zřízena i telefonní ústředna, která byla však již na počátku svého fungování přetížena. Ve válečných letech musel být personál pošty navýšen o sedm zaměstnanců kvůli německé posádce v obci a také kvůli umístění 2000 německých dětí (tzv. Kinderlandverschickung, tedy evakuace dětí z měst ohrožených bombardováním).⁵⁹ Na konci války pak samozřejmě sehrál roli místní telegraf, kterým se bylo možno spojit především s Radotínem, kde probíhaly boje.

Budova pošty ze západní strany.

2.3.3 Hotely, restaurace, lázně

Hotely a restaurační zařízení nebyly pro naši obec důležité jen kvůli zajišťování cestovního ruchu, ale také proto, že se z nich stávala centra kulturního života. V jejich sálech se odehrávala různá představení, cvičení i politické schůze místních občanů. Nejvytíženějšími byly v tomto směru penzion Steimar, hotely

Bývalý hotel Klán.

⁵⁶ tamtéž, str. 54.

⁵⁷ VLČEK PAVEL A KOL.: *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, str. 188.

⁵⁸ KOUKALOVÁ ŠÁRKA: *Budova pošty in Informační listy 2004/04*, str. 40.

⁵⁹ JIRKOVSKÝ ANTONÍN: *Kronika obce Horních Černošic (z období let 1935 – 1945/6)*, str. 30.

Monopol a Slánka, Klán i Kulhavý (dnes Kazín) v Černošicích a hotel U Libuše v Mokropsech.

Penzion **STEIMAR** dostal jméno po svém majiteli Jiřím Steimarovi, pražském herci. Jeho velkou láskou byli holubi, a proto zakoupil pozemek v Černošicích, nedaleko od trati, i s přílehlým ostrůvkem na řece Berounce. Zval sem i své herecké přátele (např. Jana Kubelíka nebo Marii Hübnerovou⁶⁰) a začal zde pořádat

Dnešní podoba penzionu Steimar.

představení. Později, podporován svou ženou Annou, vybudoval na svém pozemku penzion, který měl „čtyřicet komfortních pokojů, vlastní plovárnu a hřiště.“⁶¹ Velká, několikapatrová budova s velkou zahradou určenou zřejmě jak k rekreaci, tak možná i pro zaparkování automobilů nemá na své fasádě žádné okrašlující detaily. Na pařížské světové výstavě navíc Steimar zakoupil jeden pavilon a udělal z něj kabiny a divadlo pro 100 diváků na ostrově.⁶² V roce 1939 byl však penzion prodán a po válce se z něj stal Domov důchodců. Pro tento účel se prý velmi hodil, jak vzpomíná paní Kamarytová, především díky členění pokojů. Plovárna však zůstala nevyužita.

Dalším důležitým hotelem byla jistě **SLÁNKA**. Nachází se přímo proti vlakové zastávce a údajně zde již od středověku existovala krčma, ve které se měla nacházet slánka. Tou si solili páni tudy projíždějící, aby je zázračná sůl ochránila před nemocemi.⁶³ Na přelomu 19. a 20. století se Slánka dočkala

Hotel Slánka.

⁶⁰ MATRTOJOVÁ-VEJMELKOVÁ, LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str. 19.

⁶¹ tamtéž, str. 20.

⁶² tamtéž, str. 20.

⁶³ HÁK, JOSEF: *Potulky českým krajem – Český Meran – Černošice*, 193?, str. 2.

historizující přestavby. Dvoupatrová budova má jeden hlavní vchod, ke kterému se vchází přes zahrádku se dvěma mohutnými kaštany. Byl zde zřízen taneční sál se štukovou výzdobou a secesní dekorací,⁶⁴ aby se mohly konat obdobné zábavy jako v hlavním městě, sál byl využíván pro různá ochotnická představení. V roce 1945 se pak sál hodil pro vojenské velitelství Národního výboru.

Hotel **MONOPOL** byl postaven asi v roce 1902 místní firmou Václava Majera, ale plánová dokumentace se nedochovala. Jeho dnešní podoba je však až z let dvacátých.⁶⁵ Vzhledem k těsné blízkosti železniční stanice byl a je často používán jako nádražní hostinec. Na první pohled zaujme jeho zvláštní exteriér, především hrázděné štíty. I zdejší společenský sál posloužil v roce 1945 národnímu účelu – prováděla se tady mobilizace a později tu místní založili svaz Československo-sovětského přátelství a pořádali různé besedy.⁶⁶

Hotel Monopol.

Oblíbeným místem pražských výletníků byly i černošické **LÁZNĚ A PLOVÁRNY**. Lákaly turisty třeba takovými reklamami:

„Říční a pískové lázně pod Hrádkem Kazín – ideální vstup do vody – les, domácí kuchyně, pivo od ledu.“⁶⁷

Právě u kazínské skály byly po první světové válce sloučeny všechny mokropeskové přívozy. V těchto

Letní sezóna v černošických lázních.

⁶⁴ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Hotel Slánka se secesním tanečním sálem in Informační listy 2006/04*, str. 28.

⁶⁵ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Hotel Monopol se společenským sálem in Informační listy 2006/03*, str. 36.

⁶⁶ MATRTOJOVÁ-VEJMEJKOVÁ, LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str. 80.

⁶⁷ tamtéž, str. 6.

místech totiž vznikaly nové chatové osady a návštěvníci slibovali převozníkům větší zisk. Právě u chatových osad byly budovány i lázně pro komfortnější koupání v Berounce.

Dvoje nejznámější lázně – Jedličkovy a Křížovy vznikly shodně ve třicátých letech.⁶⁸ Jedličkovy lázně se skládají ze tří řad chatek a centrální restaurační budovy. Křížovy lázně byly původně pouze plovárnou s hospodou, pokladnou a převlékáckými kabinami, tenisovými a nohejbalovými kurty. Později však byly i tyto lázně přeměněny k rekreaci v chatkách a stala se z nich chatová osada.

2.3.4 Další stavby významných osobností a architektů

V Černošicích je mnoho vil a domů spojených buď se jmény svých architektů nebo majitelů. Určitě nejznámějším architektem, který zde působil byl Jan Kotěra. Podílel se na projektu vlastní **VILY JAROSLAVA FRÖHLICHA** (1902-1903)⁶⁹ a navrhl zde **KRATOCHVÍLOVU VILU** (1908-1909).⁷⁰ Obě stavby se od sebe velmi liší. Zatímco Kratochvílova vila se nese v duchu geometrické moderny s výrazným použitím režného zdiva, na Fröhlichově vile zaujme především romantický motiv malby na fasádě. Pro život města však nebyla ani jedna z vil příliš významná, proto budu více prostoru věnovat stavbám, které se zapsaly do historie obce i jinak než jen jménem svého architekta.

Fröhlichova vila.

Detail Kratochvílovy vily.

⁶⁸ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Chatová osada Jedličkovy lázně in Informační listy 2008/04*, str. 46.

⁶⁹ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Černošice – plán města*, Praha 2008.

⁷⁰ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Kratochvílova vila ve stylu geometrické moderny in Informační listy 2004/11*, str. 26.

Budova dnešní Základní umělecké školy, známá pod jménem **LETOHRÁDEK ALOISE ZEMANA**, byla postavena mezi lety 1902 a 1903⁷¹ architektem Osvaldem Polívkou.⁷² Objednavatelem byl Alois Zeman, který chtěl mít svou letní vilku jako letohrádek v secesním stylu. Reprezentativní část budovy se obrací k trati, z opačné strany

Letohrádek Aloise Zemana.

nezaujme na vilce vůbec nic. Ke konceptu budovy patří i dva smrky, mezi nimiž je vidět dominantu budovy – půlkruhový balkon, pod kterým je stěna s velkými okny zajišťujícími přísun světla. Zajímavý je i obloukový štít budovy. K přestavbě došlo ve třicátých letech místní firmou Josefa Hakla.⁷³ Byl přistaven dům pro zahradníka, domovníka (ten hlídal vilu v zimním období, kdy majitelé přesídlili do Prahy, stejně tomu bylo i u jiných domů koncipovaných jako letní výletní sídlo) a kůlna. Po druhé světové válce připadla vila obci a ta zde zřídila školní jídelnu a družinu.

Jistě důležitou stavbou pro rozvoj obce byla **SOKOLOVNA** (o Sokole bude řeč později) postavená v letech 1931-1932. Jejím architektem byl Jaroslav Fröhlich, sám aktivní člen Sokola.⁷⁴ Už v původním projektu bylo zahrnuto kromě tělocvičny a letního cvičiště i kino (Bio Sokol), na něj dostali Sokolové licenci rok po otevření Sokolovny, v roce 1934. Stavitelem sokolské tělocvičny i hřišť byla, stejně jako u přestavby letohrádku Aloise Zemana, firma Josefa Hakla. Stejně jako pošta, byla i sokolovna postavena ve funkcionalistickém slohu. Zvenku na ní na první pohled zaujme

Dnešní podoba budovy sokolovny.

⁷¹ Protokol v plánové dokumentaci z 25.6.1903, uložen ve stavebním odboru městského úřadu.

⁷² Osvald Polívka byl spoluautor Obecního domu nebo Topičova nakladatelství v Praze.

⁷³ Protokol v plánové dokumentaci z 26.2.1934, uložen ve stavebním odboru městského úřadu.

⁷⁴ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Sokolovna v duchu přísnějšího funkcionalistického pojetí in Informační listy 2005/05*, str. 32.

střídání hladkých a omítnutých ploch na omítce a hranolové pilíře podpírající stříšku. Dnes už chybí socha Sokola na vrcholku střechy.

Za zmínku stojí ještě stavba zvaná **LETOHRÁDEK ADVOKÁTA SAMUELA**. Stojí vedle Letohrádku Aloise Zemana a je i ze stejné doby – 1903-1904.⁷⁵ Tento rodinný dům v eklektickém stylu zaujme především stranou orientovanou k železnici. Ta je bohatě zdobena – římsami, volutami, mušlemi apod. Pozdějšími majiteli byli manželé Škardovi,

Letohrádek advokáta Samuela.

pražští umělci, kteří v této vilce pořádali různá setkání svých uměleckých přátel. Na fasádě, dnes nově opravené, zaujme historizující dekor a podle fotografií byla krásná i architektonicky rozvržená okrasná zahrada. Rozlehlá zahrada obklopuje i **VILU MALÍŘKY MARIE FISCHEROVÉ-KVĚCHOVÉ**. Ta byla přestavěna v roce 1933⁷⁶ a není bez zajímavosti, že interiér si umělkyně navrhovala sama.

Vila Marie Fischerové-Kvěchové.

Samozřejmě krásných vilek je v Černošicích daleko více. Je možné je obdivovat především při cestě vlakem, kdy lemují obě strany trati. Na jejich stavbě se často podílely místní stavební firmy, jako firma Josefa Hakla nebo Václava Majera. V naprosté většině se povedly i jejich rekonstrukce. Většinou je však jejich význam maximálně regionální, jsou jistě pýchou místních obyvatel a dokazují, že Černošice, respektive i Mokropsy, byly opravdovým letoviskem první republiky.

⁷⁵ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Letohrádek pražského advokáta Samuela in Informační listy 2006/12*, str. 40.

⁷⁶ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Rodinný dům malířky Marie Fischerové-Kvěchové in Informační listy 2007/03*, str. 36.

3 Kulturní život a spolková činnost

V předchozích kapitolách jsem sledovala především stavební změny, které vyvolal v naší obci příliv nových obyvatel. Nyní bych chtěla obrátit pozornost přímo k obyvatelům těchto domů. V první polovině dvacátého století se Černošice i Mokropsy fakticky ještě rozdělily – na starousedlíky a Pražáky. Jejich zájmy se někdy spojovaly (např. při stavbě školy), ale většinou existovaly paralelně vedle sebe. Vilaři si užívali komfortu svých domů, pořádali plesy a zábavy, na jaké byli v Praze zvyklí, a místní zakládali spolky a nejrůznější kluby. Postupem času se samozřejmě osudy rodin propojovaly a i bývalí Pražáci se zapojovali do zdejšího života především proto, že z původních letních bytů se stávaly jejich trvalé domovy a oni sami se začali považovat za místní.

Cílem této kapitoly je tedy přiblížit kulturní život v Černošicích, Mokropsech i na Vráži, jehož opravdový rozkvět nastává v první polovině dvacátého století. A můžeme říci, že jde ruku v ruce s rozkvětem stavebním a především s přílivem nových osobností.

3.1 Nejstarší spolky Černošic a Mokropes

O kulturní činnosti v naší obci svědčí už záznamy o usneseních Národního výboru z let 1893 a 1897 o regulaci místních zábavních akcí. Zábava s hudbou byla od této doby povolena pouze v jednom hostinci a taneční zábavy směli navštěvovat chlapi pouze od šestnácti let a dívky od patnácti let.

První spolky souvisely s všeobecným odporem vůči rakouské monarchii datovaly se k roku 1848. V té době byl založen v Mokropsech spolek **PŘEMYSL POD KAZÍNEM** nebo také Banderie.⁷⁷ Vlastnil koně a bohatě zdobené povozy, se kterými se účastnil veškerých vlasteneckých akcí. V revolučních dnech 1848 táhl

⁷⁷ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 86.

tento spolek i na pomoc Praze. Záhy po potlačení revolučních tendencí byl spolek oficiálně rozpuštěn.

I v Černošicích měli svůj vlastenecký spolek zasazující se o samostatnost českých zemí. Tento spolek vznikl v roce 1897 a dostal název **BRATRSTVO**.⁷⁸ Snažil se podporovat své členy v různých nesnadných situacích. Zanedlouho mu byl udělen zákaz používání praporu, na kterém byla korunka království českého, i přesto byl však prapor nadále používán. Po ukončení první světové války se spolková kasa naprosto vyčerpala podporou vracejícím se vojákům. Nové finance však byly získány, a tak mohl být v roce 1936 odhalen pomník padlým ve světové válce před černošickým kostelem (na financování pomníku se podílely i další spolky – Sbor dobrovolných hasičů, Sokol a Dělnická tělocvičná jednota).⁷⁹

Po druhé světové válce se činnost spolku omezila na péči o různé pomníky a později i zajišťování kulturních akcí (plesy, besídky). Ve stanovách spolku bylo zaneseno, že se má rozpustit, pokud bude existovat méně než dvacet jeho členů.⁸⁰ K tomu zřejmě došlo, není však jasné kdy. Prapor je dnes uložený v muzeu v Jílovém u Prahy.

V roce 1986 byl založen další spolek, jehož činnost však nesouvisí s odporem proti Rakousku-Uhersku. Byl to **OKRAŠLOVACÍ SPOLEK**. Stejně jako v jiných obcích i zde si spolek kladl za úkol především zpříjemnění pobytu místním obyvatelům i letním hostům. Jeho členové tak umísťovali nové lavičky a přispívali na úpravu zdejších komunikací. Okrašlovacímu spolku bylo navíc uděleno i povolení provozovat u Berounky veřejné lázně, z čehož mu plynuly značné zisky.⁸¹

⁷⁸ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné události města Černošice: Znovunalezený prapor černošického Bratrstva in Informační listy 2007/04*, str. 42.

⁷⁹ tamtéž, str. 42.

⁸⁰ tamtéž, str. 42.

⁸¹ <http://www.2008.cz/berownka/berownka2/historie/index.htm>.

3.2 Sbor dobrovolných hasičů

Jedním z prvních spolků zřízených v Černošicích i Mokropsech ve dvacátém století byl Sbor dobrovolných hasičů. První byl ten mokropeský, založený 17.2. 1903, cvičit začali dobrovolní hasiči už v červenci tohoto roku a v červenci měli i svůj první výjezd k požáru do Vonoklas.⁸² Černošický sbor započal svou činnost v roce 1906.⁸³

Kaplička svatého Václava (vpravo).

Záhy po svém založení si mokropeský sbor postavil i zbrojnici, jejíž součástí se stala kaplička Sv. Václava (dnes už je tento objekt pouze kapličkou). Ve třicátých letech zakoupili hasiči motorovou stříkačku i první vůz Praga Grand, v roce 1935.⁸⁴ Po sloučení obcí, v roce 1950, došlo i ke sloučení obou Sborů dobrovolných hasičů pod jednotný název Místní hasičská jednota.⁸⁵

3.3 Kulturní spolky a kulturní činnost

Různé kulturní akce pořádaly v Černošicích i Mokropsech snad všechny sportovní kluby a spolky. Tato představení se odehrávala většinou v místech jejich tělocvičen a také v sálech hotelů, penzionů a restaurací (o některých už byla řeč): Monopol, Slánka, Kulhavý (dnešní hotel Kazín) a také samozřejmě v sokolovně. Navíc tyto spolky pořádaly i různé plesy a v Mokropsech se také každoročně konal Masopust, než byl v roce 1940 zakázán.⁸⁶ V ochotnických představeních se vyznamenal především vrážský Sokol, který pořádal každý rok jedno představení

⁸² NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 87.

⁸³ KAČÍREK, OLDŘICH: *Černošičtí hasiči oslavili sto let od založení sboru in Informační listy 2006/07,08*, str. 20.

⁸⁴ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 88.

⁸⁵ KAČÍREK, OLDŘICH: *Černošičtí hasiči oslavili sto let od založení sboru in Informační listy 2006/07,08*, str. 20.

⁸⁶ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 34.

pro dospělé a pohádku pro děti. Jako režisér zde působil Zdeněk Škvor, později popravený nacisty, o čemž bude ještě řeč.⁸⁷

Ve třicátých letech se přímo na ochotnické divadlo specializovaly dva spolky – **ROZKVĚT** a **BUDOUNOST**. Rozkvět odehrával svá představení v mokropeském restauračním zařízení U Králů a pořádal i různé plesy a jiné kulturní akce. V roce 1933 se spolek podílel i na stavbě pomníku padlým vojákům u mokropeské kapličky.⁸⁸ Spolek Budoucnost měl své zázemí ve společenském sále hostince Pod lipou.

Jednou z nejdůležitějších osobností v historii ochotnických spolků v naší obci byl již zmiňovaný Jiří Steimar, vlastník penzionu s malým divadlem na přilehlém ostrůvku. Často spolupracoval (nejen ve svém divadle) se sokolskými ochotníky. Třikrát až čtyřikrát v roce se tak odehrávala i představení v jednom z výše zmiňovaných sálů. „Účast obecnstva byla veliká a představení se opakovala dvakrát po sobě ve vyprodaných sálech.“⁸⁹

V době německé okupace přišel pan František Ejem s myšlenkou na zřízení **PĚVECKO-HUDEBNÍHO SPOLKU**, který by nemohl být nacistickými úřady zakázán a zároveň by v něm mohl být demonstrován odpor proti okupačnímu režimu. Tak vznikl První český pěvecký sbor.⁹⁰ Autorem hudby k jeho představením byl nejčastěji místní dentista Jiří Vymetal.

Hotel Kulhavý na dobové pohlednici.

Velké úspěchy představení přilákaly do řad členů pěveckého sboru za rok 1940 sto nových členů.⁹¹ Zřejmě nejzdařilejším představením byla Smetanova Česká píseň. „Sál U Kulhavých byl tak přeplněn, že lidé na zadním konci sálu stáli na židlích a stolech i v přilehlých lokálech. Také venku za okny stáli ti, kteří se nevešli dovnitř.“

⁸⁷ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Historie Vráže – závěr in Informační listy 2008/02*, str. 44.

⁸⁸ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 92.

⁸⁹ MATRTOJOVÁ-VEJMELKOVÁ, LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str. 22.

⁹⁰ tamtéž, str. 39.

⁹¹ tamtéž, str. 40.

Bylo to úplné pozdvižení.“⁹² Po osvobození se však celý spolek rozpadl, posloužil svému účelu – protestu proti nacismu. Nyní již lidé necítili potřebu vyjadřovat se tímto způsobem. Jednotlivci však nadále pořádali svá představení např. v sále hotelu Monopol na schůzích Svazu československo-sovětského přátelství.

3.4 Sportovní spolky

3.4.1 Sokol

Jako v každé jiné obci i u nás byl nejdůležitějším sportovním spolkem Sokol. Existoval v Černošicích, Mokropsech i na Vráži. Nejstarší sokolskou obcí je ta hornomokropeská (dnes všenorská), založená 20.12. 1892.⁹³

Černošický Sokol, založený 7.12.1913,⁹⁴ začínal svou činnost v různých hostincích než pro něj byla postavena vlastní tělocvična – sokolovna. Ve třicátých letech byl v rámci Sokola vytvořen i hokejový klub. Za druhé světové války byla činnost Sokola ukončena a sokolovna uzavřena, v květnových dnech 1945 pak posloužila jako vězení pro zajaté Němce.

Mokropeský Sokol vznikl v letech dvacátých.⁹⁵ Cvičebnu měl v hostincích U Pokorných a U Králů. Stejně jako černošický Sokol i ten mokropeský si zažádal o povolení promítání filmů, kterou získal v roce 1930. V zimě se promítalo několikrát týdně, v létě i čtyřikrát denně, aby se dostalo na všechny zájemce.⁹⁶ Promítání i cvičení probíhalo ve stejném sále. Za druhé světové války pokračoval Sokol v činnosti,

Žákyně na sokolském sletu v roce 1926.

⁹² MATRATAJOVÁ-VEJMELKOVÁ, LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str. 40.

⁹³ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes - pokračování* in *Informační listy* 2009/12, str. 40.

⁹⁴ JIRKOVSKÝ ANTONÍN: *Kronika obce Horních Černošic (z období let 1935 – 1945/6)*, str. 33.

⁹⁵ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 89.

⁹⁶ <http://www.2008.cz/berownka/berownka2/historie/index.htm>.

i přes zákaz shromažďování, na rozdíl od sokolských organizací v Černošicích i na Vráži. Místem cvičení se stala tělocvična v mokropeské Základní škole. V roce 1950 se pak i mokropeský Sokol dočkal vlastní sokolovny v objektu bývalé Geoindustrie.⁹⁷

V roce 1931 vznikl Sokol Dolní Mokropsy – Vráž s cvičebnou v hostinci Pod lipou, vybavení tohoto sálu bylo financováno z výtěžku kulturních akcí pořádaných zde Sokolem. V rámci Sokola vznikla v době druhé světové války i odbojová skupina Obrana národa, o které bude ještě řeč později.

3.4.2 Dělnická tělocvičná jednota

Dělnická tělocvičná jednota (DTJ) byla založena v Černošicích v roce 1912.

Cvičebnu měla v restauraci Pod lesem, počtem členů byla menší než Sokol. Ve dvacátých letech došlo k rozštěpení této organizace kvůli sporu, zda mají cvičenci jet na olympiádu nebo spartakiádu. Vznikla tak Federativní dělnická tělocvičná jednota (pod vlivem KSČ), která původní DTJ úplně vytlačila. Cvičenci však

Cvičenci před hřištěm DTJ.

pořádali více schůzí než cvičení, a tak zůstal název už pouze formální. V roce 1933 vznikla DTJ i v Mokropsech a obě se propojily. Za války však došlo k jejich zrušení a po ní už ani jedna z těchto organizací nebyla obnovena.⁹⁸

3.4.3 Další sportovní kluby a spolky

Nejstarším organizovaně provozovaným sportem v oblasti Černošic byl TENIS. Především díky existenci mnoha soukromých kurtů v rámci říčních lázní. První doložené zprávy o tenise v Černošicích jsou z roku 1908. Klub pak byl oficiálně otevřen v roce 1912 a dostal název Lawn tennis club (LTC) Černošice.⁹⁹ Opravdového rozkvětu se tenis dočkal po první světové válce, kdy se začal hrát

⁹⁷ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 90.

⁹⁸ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokrops - pokračování in Informační listy 2010/01*, str. 36.

⁹⁹ <http://www.2008.cz/berownka/berownka2/historie/index.htm>.

v rámci Sportovního klubu Černošice a nadále se provozoval i na soukromých kurtech. Odnož tenisového klubu dokonce pořádala také (jako Sokol) různá ochotnická představení.

Zatímco v Černošicích se rozvíjel tenis, v Mokropsech začali provozovat **FOTBAL**. Už v roce 1920 zde existoval neorganizovaný klub, který hrál na provizorním hřišti, zanedlouho se však rozpadl. V roce 1929 došlo k odkoupení

Tenisové kurty.

pozemku nedaleko Berounky určeného ke zřízení fotbalového hřiště. Pozemek se však svažoval k vodě a navíc na něm byla i velká jáma, a tak málokdo důvěřoval, že by zde opravdu mohlo vzniknout hřiště. Místní dobrovolníci však jámu zavezli a vyrovnali i povrch, a tak bylo 8.6.1930 hřiště připraveno k prvnímu zápasu. Nový fotbalový klub dostal název Kazín Dolní Mokropsy.¹⁰⁰ V prvním zápase sice prohrál se sousedními Vonoklasy 3:4, ale to hráče neodradilo, a tak se v utkáních pokračovalo v sezoně každou neděli.¹⁰¹

Počátky černošického fotbalu souvisejí se Sportovním klubem Černošice, v jehož rámci se organizoval tenis i dívčí házená.¹⁰² Protože ve fotbalovém mužstvu byli jako „domorodci, tak i Pražáci“¹⁰³ měl fotbal velmi dobrou úroveň. Činnost zdejšího mužstva byla postupně ukončována v letech 1936-1939 a hráči přecházeli do klubu Kazín.

Na ploše letního cvičiště Sokola vznikalo v zimě ledové kluziště, které bylo od samého počátku využíváno ke hraní **HOKEJE**. Jako samostatný klub s názvem HC Černošice se mužstvo osamostatnilo v roce 1940.¹⁰⁴ I nadále se však trénovalo na nekrytém stadionu. Ke stavbě zimního stadionu došlo až o mnoho let později, pozvedlo to však družstvo na daleko lepší úroveň, kdy zde začínali i českoslovenští reprezentanti.

¹⁰⁰ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 90.

¹⁰¹ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes – SK Kazín in Informační listy 2010/02*, str. 21.

¹⁰² <http://www.2008.cz/berownka/berownka2/historie/index.htm>.

¹⁰³ tamtéž.

¹⁰⁴ tamtéž.

3.5 *Odbojové skupiny*

Specifickými skupinami, ovlivňujícími život v Černošicích, byly odbojové organizace. Nepořádaly sice žádné kulturní akce, ale udržovaly v lidech pocit sounáležitosti, a to napříč všemi sociálními vrstvami, starousedlíky i novými občany.

Stejně jako v jiných obcích, vzniklo i v Černošicích několik odbojových organizací. Všechny byly nějakým způsobem napojeny na centra těchto organizací. Tyto organizace se nejvíce podílely na organizaci dění v květnu 1945 a na zadržování skupinek německých utíkajících vojáků.

3.5.1 **Obrana národa**

Příkladem může být třeba skupina Obrana národa. Ta byla velmi významná celorepublikově (jejími členy byli i Josef Mašín, Josef Balabán a Václav Morávek), není tedy divu, že se ustanovila i v naší obci. Jejím velitelem se stal Zdeněk Škvor z Vráže a jejími členy byli z velké části Sokolové.¹⁰⁵ Obrana národa byla po nedlouho po heydrichiádě odhalena a většina jejích členů byla uvězněna, někteří i popraveni. Místní členové Obrany národa byli zatčeni 6.2.1942 a převezeni nejprve na Pankrác, někteří si své tresty odpykali tam, jiní byli převezeni do terezínské Malé pevnosti a velitel Zdeněk Škvor byl v Drážďanech popraven.¹⁰⁶

3.5.2 **Zpravodajská brigáda**

*„Zpravodajská brigáda patří k nejstarším, nejdéle aktivním a nejzajímavějším skupinám české protiněmecké rezistence vůbec...“*¹⁰⁷ První prapor Brigády vznikl v ČSR v roce 1939 po zákazu Junáka, kdy se část skautů rozhodla pro ilegální činnost proti nacistům.

V Dolních Mokropsech se Zpravodajská brigáda zformovala postupně v letech 1942 – 1944 (velitelem se stal MUDr. Vladimír Jiřík) Soustředovala se především na, jak název napovídá, shromažďování informací a získávání nových

¹⁰⁵ KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Vráže IV in Informační listy 2008/01*, str. 42.

¹⁰⁶ *tamtéž*, str. 42.

¹⁰⁷ DANĚK, JOSEF A KOL.: *Zpravodajská brigáda: pravdou ke svobodě*, Praha 1999, str. 7.

členů. Aktivně se členové Brigády podíleli na několika akcích v okolí Mokropes (např. na shozu zbraní u Loděnic 3.5. 1945 nebo na vyhození mostu v Dolních Mokropsech). Zpravodajskou brigádu naštěstí nepotkal osud Obrany národa – nebyla prozrazena, a tak byli její členové využiti především v květnových dnech 1945. Část z nich se odebrala do Prahy, kde se zúčastnila bojů a část byla platná při odzbrojování stahujících se německých vojáků, případně při jejich zadržení.¹⁰⁸

3.5.3 Hnutí za svobodu

Podnět k založení organizace Hnutí za svobodu vzešel z nedaleké obce Lety. Skupina vznikla v dubnu 1945 a zároveň založila i osmičlenný ilegální Revoluční národní výbor. K veřejné akci přistoupilo Hnutí za svobodu na počátku května. Spolu s dobrovolnými hasiči a dalšími občany byli odzbrojeni dělníci, kteří přijeli opravit výbuchem zničený most. V odzbrojování pak skupina pokračovala stejně jako Zpravodajská brigáda. *“Dobrym, promyšleným zásahem a uvážlivým vedením všech akcí se zbraní v ruce nedošlo v květnových dnech 1945 k žádnému úrazu a nikdo nepřišel o život.”* Později se její příslušníci věnovali především zajišťování Němců a kolaborujících osob.¹⁰⁹

Spolu s tímto přehledem spolků působících v Černošicích a Mokropsech jsme vlastně prošli vývojem obce v první polovině dvacátého století. Není možné tvrdit, že by některý z těchto spolků překročil svůj regionální význam. Snad jen pozdější hráči hokeje se dostali až do československé reprezentace (Kobranov), to už však nespadá do zde popisovaného období.

Tak jako v jiných městech i v Černošicích se spolkový život vyvíjel. Počátky spadají do doby Habsburské monarchie a do snahy místních obyvatel také přispět svou troškou do mlýna při odporu vůči Habsburkům. Svou roli zde snad sehrála i blízkost Prahy, centra Českých zemí, kde viděli Černošičtí svůj vzor. Stejně tomu bylo v pozdějších dobách. V době klidu první republiky se místní soustřeďovali na sportovní a kulturní vyžití. Za okupace pak došlo opět k vytváření

¹⁰⁸ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 39.

¹⁰⁹ tamtéž, str. 36.

spolků pro odpor vůči protektorátnímu uspořádání (i když samozřejmě nechci srovnávat Habsburskou monarchii s Protektorátem).

4 Významné osobnosti

Díky atraktivitě Černošic v době první republiky se sem přistěhovalo mnoho známých osobností, jak už jsem uvedla, tyto osobnosti nebyly důležité pouze pro místní život. Díky trendu tzv. letních bytů sem na část sezóny jezdili např. herci Andula Sedláčková¹¹⁰ a Saša Rašilov,¹¹¹ dirigent Rudolf Reissig¹¹² nebo Václav Netušil, překladatel románu Julese Vernea.¹¹³ Další „celebrity“ pak často navštěvovaly své přátele, kteří zde měli postavené vilky (např. paní Dadlu Škardovou nebo Josefa Steimara).

Několika známým osobnostem se budu věnovat na příštích stránkách. Vybrala jsem osobnosti napříč kulturním životem (političku, malířku, letce, lékaře, vědce), jejichž míra zapojení do místního kulturního života byla různá. Všichni však byli ve své době považováni za jedny z nejvýznamnějších černošických obyvatel, proto budou následující stránky patřit právě jim.

4.1 Františka Plamínková

Františka Plamínková se narodila roku 1875. Její život je spjatý především se vznikem feministického a emancipačního hnutí. Byla zakladatelkou ženských klubů a působila i v mezinárodním ženském hnutí. Přestože studovala na učitelku, jejím životem se stala politika. Jako učitelka se však za Rakouska-Uherska nesměla provdat,

Františka Plamínková v roce 1940.

¹¹⁰ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Divadelní hvězda Andula Sedláčková in Informační listy 2007/05*, str.38.

¹¹¹ MATRTOJOVÁ VEJMELOVÁ, LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str.17.

¹¹² KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Rudolf Reissig a jeho dcera Eliška in Informační listy 2006/05*, str. 31.

¹¹³ PAČES, ZBYNĚK: *Významné osobnosti Černošic: Václav Netušil in Informační listy 2006/06*, str. 44.

což bylo však v roce 1918 i díky Plamínkové zrušeno. Zasloužila se i o zavedení volebního práva pro ženy v roce 1923, protože sama založila Výbor pro volební práva žen v roce 1903. Pro její emancipační snahy bylo velmi výhodné i přátelství s Tomášem Garriguem Masarykem, který na některé její akce přispíval.¹¹⁴

F.Plamínková s přítelkyněmi ve své vile.

Život Františky Plamínkové se změnil rokem 1925. Toho roku se stala senátorkou a byla jí až do roku 1939. Nikdy se nevdala a neměla ani děti, což může být jedním z důvodů její odvahy a nebojácnosti, když roku 1938 napsala otevřený dopis Adolfu Hitlerovi, ve kterém ho obviňovala a také mu vytýkala mnohé historické omyly, kterých se dopustil v jednom ze svých projevů. Něco takového samozřejmě nemohlo zůstat bez odezvy, a tak byla na podzim 1938 Františka Plamínková zatčena a několik měsíců vězněna. Po propuštění se zapojila do odboje, kde se setkala i s Miladou Horákovou.¹¹⁵

Do Černošic se Plamínková přestěhovala v roce 1939, kdy si zde nechala postavit dům. Zřejmě proto, aby byla v blízkosti Prahy, i když už se nemohla plně angažovat v politickém životě. Na domě jsou zajímavé především různé dřevěné doplňky a také jeho situování v prudkém kopci. Zde se scházely i ostatní (především ženy) působící v odbojovém hnutí a vilka prý byla koncipována tak, aby se z ní po smrti Františky Plamínkové mohlo stát rekreační zařízení členek Ženského klubu.¹¹⁶ K tomu však později nedošlo. Františka Plamínková byla popravena nedlouho po heydrichiádě, když předtím strávila několik měsíců ve vězení.¹¹⁷

Dnešní podoba vily Františky Plamínkové.

¹¹⁴ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Františka Plamínková, senátorka a osobnost ženského hnutí in Informační listy 2005/12*, str.36.

¹¹⁵ tamtéž, str.36.

¹¹⁶ MATRTOJOVÁ-VEJMELOVÁ, LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str. 45.

4.2 Marie Fischerová-Kvěchová

Marie Fischerová-Kvěchová se narodila v roce 1892 a později studovala malířství i na pobytu v Paříži. Umělecké vlohy zdědila zřejmě po matce Marii Kvěchové, která byla spoluzakladatelkou spolku Zádruha v roce 1900. Tento spolek se zabýval prodejem rukodělných výrobků.¹¹⁸ Odtud zřejmě pramenila záliba Marie Fischerové-Kvěchové ve sbírání a studiu jak lidových krojů, tak historického oblečení.¹¹⁹

Roku 1906 nastoupila Fischerová-Kvěchová na Uměleckoprůmyslovou školu a stala se tak ve čtrnácti letech jednou z nejmladších zdejších studentek. Jako téměř každý malíř té doby, absolvovala Fischerová-Kvěchová studijní cestu do Paříže, odkud se však musela vlivem první světové války vrátit.

Později se věnovala především ilustrování dětských knížek. Podrobně studovala dětské obličejí a její ilustrace jsou dodnes známé. Svou první knihu ilustrovala v roce 1916. Její nejznámější prací je asi slabikář *Poupata*, dalšími pracemi jsou pak třeba *Karafiátovi Broučci* nebo *Babička Boženy Němcové*.¹²⁰ Fischerová-Kvěchová také velmi ráda cestovala především po Moravě a Slovensku, kde ji doprovázel její manžel. Odtud si přivážela vždy mnoho studií lidových krojů. Právě lidové kroje a děti byly jejími největšími zálibami.

Marie Fischerová-Kvěchová (autoportrét).

Studie národních krojů.

Její otec si postavil v Černošicích vilu, kam nejprve s celou rodinou jezdila na léto, později, v roce 1933, se sem přestěhovala. S tím souvisela i přestavba

¹¹⁷ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Františka Plamínková, senátorka a osobnost ženského hnutí in Informační listy 2005/12*, str.36

¹¹⁸ <http://www.muzeum.zlin.cz/mfk.htm>.

¹¹⁹ V roce 2008 byla tato sbírka zčásti vystavena ve zlínském muzeu.

¹²⁰ <http://www.2008.cz/berownka/berownka2/historie/index.htm>.

tohoto domu s názvem Sakrabonie. Velkou částí se na návrzích nové podoby vilky podílela i Fischerová-Kvěchová. Sama si navrhla vekou zahradu a vymalovala nástropní malbu v hale. Samozřejmě zde měla i svůj ateliér a také prostor pro svou sbírku oblečení.¹²¹ Marie Fischerová-Kvěchová zemřela v roce 1984, ale její ilustrace jsou dodnes živé a oblíbené. Nutno ještě podotknout, že dcera Marie Fischerové-Kvěchové Marie Borková zdělila výtvarný talent a lásku k dětem po své matce. Na místní Základní umělecké škole založila výtvarný obor, kde také přes dvacet let vyučovala.¹²²

4.3 Zdeněk Lhota

Zdeněk Lhota se narodil v Praze v roce 1896.¹²³ Rodina se již v roce 1900 přestěhovala do Černošic, kde si také nechali postavit vilu ve velmi oblíbené oblasti v blízkosti trati. Velikou historizující vilu si Lhotovi mohli dovolit, protože Jan Lhota, Zdeněkův otec, byl významný právník.

Vila rodiny Lhotovy.

I Zdeněk Lhota vystudoval práva, ale již od mládí se zajímal především o letectví. Přestože za první světové války sloužil u vozatajů, po jejím skončení si vymohl přeložení k letcům v záloze. Ani s tím však nebyl spokojen, a tak v roce 1920 jako jeden z prvních složil civilní pilotní zkoušku. Mohl se tak začít účastnit nejrůznějších soutěží, kde létal na strojích značky Avia. Také spoluzaložil společnost Falco provozující automobilovou a leteckou dopravu.¹²⁴

¹²¹ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Rodinný dům malířky Marie Fischerové-Kvěchové in Informační listy 2007/03*, str. 36.

¹²² KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti v dějinách města Černošice in Informační listy 2006/01*, str. 29.

¹²³ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Průkopník československého letectví Zdenko Lhota in Informační listy 2006/09*, str. 48.

¹²⁴ tamtéž, str. 48.

Osudnou se Zdeňku Lhotovi stala jedna ze soutěží v Itálii v roce 1926, kde obhajoval vítězství. Jeho stroj však selhal, zřítíl se a Lhota i jeho kolega zahynuli.¹²⁵ Sám Zdeněk Lhota se do života v Černošicích příliš nezapojoval, i když zde bydlel téměř celý život. Přesto se ulice, kde rodina Lhotových žila dnes jmenuje právě po Zdeňku Lhotovi. Významnějším občanem pro Černošice byl Zdeňkův otec Jan, který přispěl významnou částkou ke stavbě mokropské školy, kde má také pamětní desku.¹²⁶

Letec Zdeněk Lhota.

4.4 Jan Janský

Dalším z občanů, kterého si Černošice váží tak, že po něm pojmenovaly ulici, byl Jan Janský. Narodil se v roce 1873, celý život byl psychiatrem a neurologem. Nejprve se snažil najít souvislost mezi duševními chorobami a krví, později chtěl vyřešit hádanku, proč lidé po transfuzi krve často umírají. Odpověď našel v roce 1907, kdy zveřejnil svou myšlenku krevních skupin. Už od roku 1901 bylo známé rozdělení krevních skupin na tři (později označené jako A, B, a 0), Janský objevil však ještě čtvrtou skupinu (dnes označovanou jako AB).¹²⁷

Jan Janský.

Do Černošic se Jan Janský přistěhoval v roce 1903. Nechal si zde postavit dům, respektive jeden ze dvou totožných domů stojících vedle sebe. Ten druhý patřil advokátovi Františku Braunovi, se kterým byla rodina Janských spřízněna.

¹²⁵ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Průkopník československého letectví Zdenko Lhota in Informační listy 2006/09*, str. 48.

¹²⁶ NOVOTNÝ, LADISLAV: *Dolní Mokropsy 1088-1988*, str. 81.

¹²⁷ <http://zivotopis.osobnosti.cz/jan-jansky.php>.

Domy byly stejné nejen v exteriéru, ale i v interiérovém rozvržení. Dnes je však již v původním stavu dochován pouze Janského dům, na nějž je vsazena i pamětní deska.¹²⁸

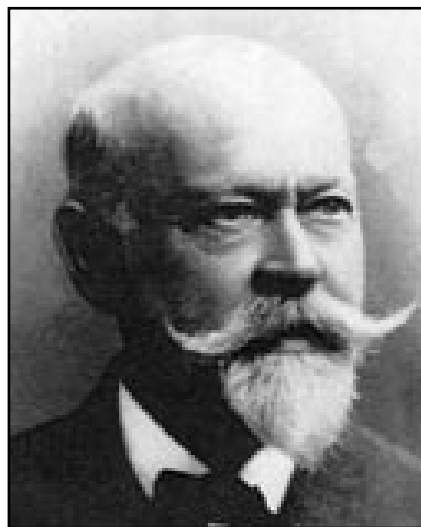

Dům Jana Janského (vzadu).

Doktor Jan Janský zemřel roku 1921. Jeho syn Stanislav pak v černošické vilce provozoval ordinaci praktického lékaře.¹²⁹

4.5 Josef Bláha

Josef Bláha, narozený v roce 1843, byl pomologem, studoval tedy různé druhy a odrůdy ovoce. Byl vrchním zahradníkem Pomologického ústavu v Tróji. Do Černošic se odstěhoval po odchodu do důchodu v roce 1909. Pomologie se však nedokázal vzdát. Ve své vilce se scházel se scházel s kolegy z oboru a nakonec učinil i důležitý objev, když popsal novou odrůdu – tzv. Černošickou švestku.¹³⁰

Josef Bláha.

Černošická švestka se vyznačovala především zelenožlutou dužinou a také tím, že byla zralá už „o černošické pouti, kdy ostatní švestky byly ještě zelené.“¹³¹ Existuje několik hypotéz, jak mohla tato nová odrůda vzniknout. Je možné, že jistý pantáta našel náletový stromek švestky, a protože se mu líbila především její rychlá zralost,

¹²⁸ KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Dům objevitele krevních skupin Jana Janského in Informační listy 2006/11*, str. 32.

¹²⁹ MATRTOJOVÁ-VEJMELKOVÁ, LÍDA: *Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život*, 2005, str. 23.

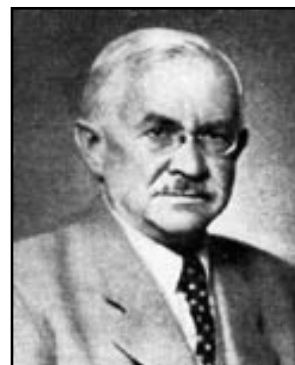
¹³⁰ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Pomolog Josef Bláha in Informační listy 2007/06*, str. 56.

¹³¹ tamtéž, str. 56.

narouboval ji na stromy lemující cestu od Černošic k Radotínu. Možné také je, že tyto stromy vznikly z pecek, které házeli rakouští vojáci jedoucí vlakem po děvčatech, která pracovala na poli. Každopádně Černošické švestky byly zničeny epidemií šárky, takže dnes už u nás nerostou.¹³²

V této kapitole jsem se snažila dotknout několika významných občanů města Černošic. Všichni se do Černošic přistěhovali. Takových osob bylo daleko víc, často měli v Černošicích pouze letní sídlo, ale dnes jsou považováni za zdejší obyvatele – např. herečka Andula Sedláčková nebo fotograf a horolezec Vilém Heckel. Některé osobnosti se do místního života příliš nezapojovaly, např. Jan Janský nebo Františka Plamínková, ale právě Jan Lhota, Marie Fischerová-Kvěchová nebo Jiří Steimar jsou příkladem Pražáků, kteří se plně přizpůsobili životu v Černošicích se vším, co k tomu patřilo. Především na osobnosti Marie Fischerové-Kvěchové a její dcery Marie Borkové je možné ilustrovat právě postupné zapojování Pražáků do místního života. To se dělo nejčastěji až v druhé generaci těchto nových obyvatel.

Naopak místně známým a významným byl např. poslední vlastník mlýna na Bluku **JAN BROŽ**. Ten mlýn zakoupil v roce 1917 a částečně jej přestavěl na dielelektrárnu. Elektřinou pak zásoboval Zbraslav, Horní Černošice a vilovou část Dolních Mokropes. Navíc si zde přistavěl i novou vilu pro svou rodinu. Rodina Jana Brože se zapojila za druhé světové války do odboje, syn a sestra zahynuli po mučení. Sám Jan Brož válku přežil a zemřel až roku 1947. Jeho dcera převzala elektrárnu, ale i s manželem byla komunistickým režimem vězněna a souzena ve vykonstruovaném procesu. Dnes žijí ve vile potomci pana Brože, elektrárna stále funguje, patří ale již novým majitelům.¹³³

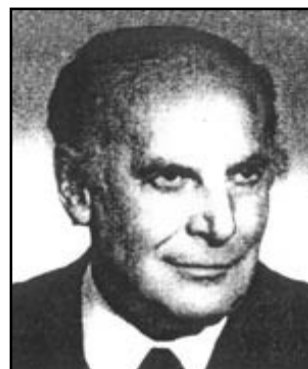

Jan Brož.

¹³² KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Pomolog Josef Bláha in Informační listy 2007/06*, str. 56.

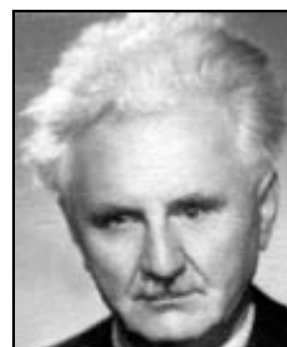
¹³³ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Poslední mlynář na Bluku in Informační listy 2006/04*, str. 30.

Významnou kulturní osobností byl **RUDOLF STONJEK** vedoucí kostelního sboru v Horních Mokropsech v letech druhé světové války. Po skončení války se stal zástupcem ředitele ve škole v Dolních Mokropsech. I zde založil dětský pěvecký sbor. Za zmínku ještě stojí, že v druhé polovině dvacátého století působil Rudolf Stonjek jako asistent na katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.¹³⁴

Rudolf Stonjek.

Za druhé světové války byl starostou **ANTONÍN VÁCLAV NOVÁK**. Ten se v Černošicích usadil ve třicátých letech a hned se zapojil do života města (byl zvolen členem obecní rady). Předtím Antonín Václav Novák hodně cestoval a o svých cestách napsal mnoho knih, nějaký čas strávil v Americe a poté na Tahiti. Po návratu do Československa pořádal často přednášky o zemích, které navštívil. V roce 1938 kandidoval ve volbách na starostu a vyhrál pouze díky losu, protože s dosavadním starostou Karlem Vošahlíkem získali stejný počet hlasů. Starostou pak byl po celou dobu druhé světové války.¹³⁵

Antonín Václav Novák.

Tyto významné osobnosti Černošic dnes už možná neznají ani místní obyvatelé a ulice nenesou jejich jména. Přesto byly pro naši obec důležitějšími než ti, kteří dnes jako první vytanou na mysli mnoha lidí, když se řekne „významný obyvatel Černošic“.

¹³⁴ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Profesor Rudolf Stonjek in Informační listy 2006/12*, str. 42

¹³⁵ KŘÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Starosta pro těžká válečná léta in Informační listy 2007/02*, str. 50.

5 Závěr

Jak je tedy patrné z předešlých stránek první polovina dvacátého století byla klíčovou dobou pro historii i současnost obce Černošice. Na srovnání s obdobím předešlým jsem se snažila ukázat, jak se obec (respektive obce) změnila především díky zavedení železnice. Není možné tvrdit, že by tento vývoj, jak jsem ho popsala ve své práci, byl přímo ojedinělý. Můžeme tvrdit, že minimálně obce ležící na stejné trati (Praha – Plzeň), v blízkosti Prahy a obklopené přírodou, jako např. Řevnice nebo Dobřichovice, prošly obdobným vývojem. Dokonce lze říci, že i v současnosti se zde odehrává stejný stavební rozkvět jako je tomu v Černošicích. Vznikají celé satelitní čtvrti. Přesto je snad právě černošická (nejen vilová) zástavba poněkud známější. Proto jsem se rozhodla zmapovat ji i kulturní život, který s ní a s jejími obyvateli částečně souvisel.

V první polovině dvacátého století šel kulturní rozkvět ruku v ruce s rozkvětem stavebním a naopak. Zámožní Pražané si budovali stavebně zajímavé domy a zároveň nově vzniklé prostory dávaly možnost rozvoji kulturních spolků. Díky novým obyvatelům Černošic, Mokropes i Vráže došlo k přílivu mnoha známých osobností do těchto končin, které zase podněcovaly pořádání různých kulturních akcí, divadel, plesů apod. Stavební a kulturní rozkvět tak nelze od sebe úplně oddělit.

Co říci závěrem? Snad jen tolik, že tato práce si nedělá nárok na naprosté podchycení celého tématu. Není možné a ani vhodné postihnout naprosto každou osobnost kulturního života ani všechny zajímavé stavby. Proto v textu odkazuji na další zdroje, kde je možno se dozvědět víc. Na příkladech jsem tak snad dostatečně ukázala, jak probíhal vývoj v jednom středočeském městě v první polovině dvacátého století.

Použité zdroje

- Černošice, vilové město na Berounce na historických fotografiích, Praha 2005
- DANĚK, JOSEF A KOL.: Zpravodajská brigáda: pravdou ke svobodě, Praha 1999
- HÁK, JOSEF: Potulky českým krajem – Český Meran – Černošice, 193?
- HANSL, FRANTIŠEK: Smíchovsko a Zbraslavsko, Praha 1899
- JIRKOVSKÝ, ANTONÍN: Kronika obce Horních Černošic (z období let 1935 – 1945/6)
- KOSMAS: Kronika česká, Praha 1972
- KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: Černošice – plán města, Praha 2008
- MATRTOJOVÁ-VEJMELKOVÁ LÍDA: Vzpomínky na Černošice a můj kulturní život, 2005
- NOVOTNÝ, LADISLAV: Dolní Mokropsy 1088-1988
- PROFOUS, ANTONÍN: Místní jména v Čechách III. díl, Praha 1951
- VESELÝ, ADOLF: Stráň na Staré Vráži, Praha 193?
- VLČEK, PAVEL A KOL.: Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, Praha 2004

- Informační listy:
 - ročník 2004:
 - KOUKALOVÁ ŠÁRKA: Budova pošty, č.04.
 - KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: Kratochvilova vila ve stylu geometrické moderny, č.11.
 - ročník 2005:
 - KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: Sokolovna v duchu přísnějšího funkcionalistického pojetí, č.05.
 - KŘÍŽOVÁ, MILENA: Františka Plamínková, senátorka a osobnost ženského hnutí, č.12.
 - ročník 2006:

- KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Hotel Monopol se společenským sálem*, č.03.
 - KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Hotel Slánka se secesním tanečním sálem*, č.04.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Poslední mlynář na Bluku*, č.04.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Rudolf Reissig a jeho dcera Eliška*, č.05.
 - PAČES, ZBYNĚK: *Významné osobnosti Černošic: Václav Netušil*, č.06.
 - KAČÍREK, OLDŘICH: *Černošičtí hasiči oslavili sto let od založení sboru*, č.07,08.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Průkopník československého letectví Zdenko Lhota*, č.09.
 - KRÍŽOVÁ MILENA: *Pohled do historie výstavby černošických škol*, č.09.
 - KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Dům objevitele krevních skupin Jana Janského*, č.11.
 - KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Letohrádek pražského advokáta Samuela*, č.12.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Profesor Rudolf Stonjek*, č.12.
- ročník 2007:
- KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Starosta pro těžká válečná léta*, č.02.
 - KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Rodinný dům malířky Marie Fischerové-Kvěchové*, č.03.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné události města Černošice: Znovunalezený prapor černošického Bratrstva*, č.04.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Divadelní hvězda Andula Sedláčková*, č.05.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Významné osobnosti Černošic: Pomolog Josef Bláha*, č.06.

- KRÍŽOVÁ MILENA: *Významné události města: Sto let od založení poštovního úřadu*, č.08.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Byla Vráž místem, kde se provozovalo čarodějnictví?*, č.10.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Vráže II*, č.11.
 - ročník 2008:
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Vráže IV*, č.01.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Historie Vráže – závěr*, č.02.
 - KOUKALOVÁ, ŠÁRKA: *Chatová osada Jedličkovy lázně*, č.04.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Dolní Mokropsy – pokračování*, č.06.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes – pokračování třetí*, č.10.
 - ročník 2009:
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes – V*, č.08.
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes*, č.11
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes - pokračování*, č.12.
 - ročník 2010:
 - KRÍŽOVÁ, MILENA: *Z historie Dolních Mokropes – SK Kazín*, č.02.
- Plánová dokumentace v archivu stavebního úřadu k domu č.p. 403 ve Střední ulici.
 - <http://www.mestocernosice.cz> (citováno naposledy dne 10.3.2010)
 - <http://www.vsenory.cz/io.php> (citováno dne 10.3.2010)
 - http://www.cernosice.org/historicky_sber/historicky_sber.html (citováno naposledy dne 31.3.2010)
 - <http://www.muzeum.zlin.cz/mfk.htm> (citováno dne 16.3.2010)
 - <http://zivotopis.osobnosti.cz/jan-jansky.php> (citováno dne 31.3.2010)
 - <http://www.2008.cz/berownka/berownka2/historie/index.htm> (citováno naposledy dne 15.3.2010)

- rozhovor s pamětnicí paní Libuší Kamarytovou (Slovenská, Černošice)
- vlastní fotografie

Anotace

Tato bakalářská práce si klade za cíl zmapovat život města Černošice v první polovině dvacátého století. Ve čtyřech kapitolách seznamuje čtenáře především s kulturním a stavebním rozkvětem tohoto města na Berounce. V první kapitole je naznačen vývoj obce před rokem 1900 postupně ve všech třech částech, ze kterých se dnešní Černošice skládají. Zvláštní důraz je přitom kladen na zavedení železnice a proměnu obce následkem přílivu výletníků. Vlna turismu přitom kulminuje ve století dvacátém, což je hlavním tématem druhé kapitoly. Zde je čtenář seznámen s hlavními oblastmi výstavby nových vil a podkapitola je věnována konkrétním objektům, které jsou určitým způsobem významné. Druhá polovina práce (třetí a čtvrtá kapitola) pojednává o kulturním rozkvětu. Třetí kapitola je zaměřena na nejrůznější kulturní sdružení a činnost, kterou provozovala. Poslední kapitola pak přibližuje několik osobností důležitých pro vývoj v Černošicích.

Summary

This bachelor work is supposed to describe the life of city Černošice in the first half of the twentieth century. The four chapters show the cultural and structural bloom of this city on the river Berounka. The first chapter illustrates the history before the year 1900 in all three parts, of which the current city Černošice consists. Special attention is paid to railway and changes that were caused by many trippers. The most trippers came to Černošice in the first half of the twentieth century, that is the main theme of the second chapter. Besides this it describes the locations, where new houses were built and a part refers to concrete buildings, that were important. The second half of this work (the third and fourth chapter) is about cultural bloom. The third chapter is aimed to many sorts of cultural groups and their work. The last chapter shows a few persons important for development and cultural life in Černošice.